

УМЕТНОСТ И АКТИВИЗАМ

Критичке оштрице

„Трансформаторијум“ Рене Редле и Владана Јеремића у Музеју савремене уметности Војводине јесте једна циновска ангажована машина, која има посебан однос и према раду Демијана Хирста

Замислимо ли *Трансформаторијум*, како гласи назив изложбе Рене Редле и Владана Јеремића у Музеју савремене уметности Војводине у Новом Саду, као циновску машину за производњу активистичких идеја и њихових ефеката, запитаћемо се ком је тржишту она окренута. С обзиром на актуелни тренутак растуће неправде, неће нас изненадити да се продукти могу пласирати и овде, и у Хрватској, Албанији, Северној Македонији, Италији, Аустрији, Естонији, Норвешкој...

Обично се нуде на улици, где је и поприште борбе обесправљених, али их каткад има и у понуди музеја и сличних институција, како порука уметничког дуа стиже до различитих заједница. Те њихове алатке - транспаренти, паролe, објекти за формирање барикада, крилати мегафони, покретне говорнице..., имају моћ преображаја на више нивоа - из уметничког у политичке, и обрнуто, али

и у области промене друштва у свим његовим аспектима.

Не одустајући од интеракције са публиком ни у МСУВ, Редле и Јеремић посетиоцима уручују етикете са специфичним идеограмима којим се процењује мера могуће трансформативности артефаката „у додиру уметничке аутономије са другим окружењима“, како чин описује Маја Ђирић, кустоскиња изложбе. „Највећи потенцијал према мишљењу ‘гласача’ поседује рад *Глуве ципеле*, реализован у Палерму, у тамошњој познатој улици за шопинг, где смо заправо тематизовали производни ланац између Италије и Србије у области текстилне индустрије“, каже Јеремић.

Па, док се власници, рецимо Геокса, башкаре по италијанским фотелама, радници испоставе фирме у Врању штрајкују због нехуманих услова рада. О тим догађајима Палермљани наравно немају појма, нити би о томе размишљали кад их обузме ку-

похолија. Зато су ту наши уметници, да их артистички преобликованим оруђем демонстрација подсети на позадину привилегованог положаја руководства фабрике.

„Кад уметност једном уђе у активистички дискурс, она постаје политичка алатка од које се очекује да буде делотворна“, објашњава Редле. Међутим, сврсисходност таквих полуга зависи од многих фактора, па су рецимо креиране артифицијелне барикаде испред Народног позоришта у Тирани извесно време одолевале властима, да би потом биле срушене, заједно са позоришном зградом. Траг те акције остао је на фотографијама, али и несаломивој снази аутора, са тенденцијом да буде пласирана на неком новом бојном пољу.

Левичарски приступ дуа сагледава се и кроз однос према поставци Демијана Хирста *Нова религија*, такође презентованој у МСУВ. На врсти плаката штампаног на платну указује се на прекаријатски бекграунд Хирстове дијамантске лобање, продате за сто милиона долара, од чега је чета (непознатих) уметника, унајмљених за „украшавање“, добила тек неку сићу. Редле и Јеремић нису благонаклонији ни према Мекдоналдсу, чији рекламни стил преузимају да би пласирали симболе самоуправљања који личе на оне из Кине из времена Мао Цедунга, па најпознатији светски ланац брзе хране бива прегажен „новим маоизмом“.

Како би дошли до што ширег аудиторијума, они се најчешће ослањају на цртеж, ипак не занемарујући вредност натписа. На истој мисији са својим претходницима (авангардистима и социјалним уметницима из група Живот и Земља), никад се не задржавају на цитатима, већ их користе као полазиште за сопствене интерпретације у новој борби, како тумачи Ђирићева.

Иако је изложба, која траје до 4. јула, подељена у три сегмента, перципира се јединствено, као могућност трансформације стварности уметничким средствима, и то без подређивања креативног - функцији. „Важно је разумети да је њихов метод континуирано примењив на широки спектар проблема и да је, упркос променама, због своје прилагодљивости и критичке оштрице, веома актуелан“, закључује Ђирићева.

Д. НИКОЛЕТИЋ